

بررسی ایندکس اولویت درمان ارتودنسی در کودکان سوم تا پنجم دبستان استان آذربایجان غربی در سال تحصیلی ۱۳۸۴-۸۵

دکتر عبدالحمید ظفرمند^{*}، دکتر سحر صفرعلیزاده^{**}، دکتر هانیه ابریشم کار^{***}

چکیده

سابقه و هدف: تشخیص زودرس و درمان مناسب اختلالات اکلولوژن از بروز بسیاری از عوارض ناشی از عدم درمان جلوگیری می‌کند. شاخص *TPI* (*Treatment of Priority Index*) برای درجه‌بندی شدت اختلالات اکلولوژن، ارزیابی شدت نیازها و اولویت درمانی توسط *Grainger* معرفی و کاربرد آن در غربال‌گری جامعه نشان داده شده است. این تحقیق با هدف ارزیابی نیاز کودکان کلاس‌های سوم تا پنجم دبستان‌های آذربایجان غربی به درمان ارتودنسی با استفاده از ایندکس *TPI* (سال ۱۳۸۴-۸۵) انجام گردید.

مواد و روش‌ها: این مطالعه به صورت مقطعی و نمونه‌گیری به صورت تصادفی خوشای انجام شد. نمونه‌ها شامل ۵۵۰ نفر بودند که همگی از نظر تکامل در دوره دندانی *mixed* قرار داشتند و دندان مولر اول در آنها روییده بود. کلیه معاینات توسط یک فرد آموزش دیده به وسیله پریوپتال و آبسنانگ روی صندلی معمولی و در نور اتفاق انجام شد. *TPI* هر فرد با جزئیات مربوط به محاسبه آن در فرم اطلاعاتی ثبت شد. داده‌ها با روش آماری *ANOVA* مورد ارزیابی قرار گرفتند.

یافته‌ها: متوسط *TPI* کسب شده 2.78 ± 2.65 با محدوده 0.27 تا 17.17 بود. در این میان، ۱۶۰ نفر (۲۹٪) *TPI* نرمال داشتند. در 48.7% افراد (۲۶۸ نفر) مال اکلولوژن جزئی، 15.1% (۸۳ نفر) مال اکلولوژن قطعی، 5.0% (۲۹ نفر) ناتوانی شدید و 1.1% (۱۰ نفر) ناتوانی بسیار شدید دیده شد. در ضمن تفاوت آماری معنی‌داری بین *TPI* دختران و پسران وجود نداشت.

نتیجه‌گیری: بر طبق شاخص *TPI* قریب 50% کودکان به درمان ارتودنسی نیاز داشته ولی برای 20% آنها درمان ارتودنسی ضروری بود.

کلید واژگان: مال اکلولوژن، اورجت، اوربایت، اپن بایت، *TPI*

تاریخ دریافت مقاله: ۱۳۸۷/۳/۲۲ تاریخ تأیید مقاله: ۱۳۸۷/۱۱/۲۹ تاریخ اصلاح نهایی: ۱۳۸۷/۱۱/۲۶

مجله دانشکده دندانپزشکی دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی، دوره ۲۷، شماره ۱، بهار ۱۳۸۸، ۳۰-۲۳

مقدمه

درمانی افراد و جوامع مفید است. هم‌چنین این ارزیابی یک روش اپیدمیولوژیک برای پیشگیری محسوب می‌شوند (۱-۲).

با توجه به تاکید سازمان بهداشت جهانی (WHO) بر اهمیت دیدگاه‌های جامعه‌نگر و پیشگیرانه به سلامت، شاخصی معتبر و ارزشمندتر است که در آن هم نیازهای فرد تعیین شده و هم وضعیت جامعه به وسیله آن به دقت قابل بررسی باشد. بدیهی است که این شاخص باید دارای *Validity* و *Reliability* لازم بوده تا نتایج آن قابل کاربرد در جامعه باشد. هم چنین یک ایندکس ایده‌آل باید در سطح جهان کاربردی، اجرایی و قابل تفسیر به صورت یکسان باشد (۲).

یکی از اختلالات حفره دهان ناهنجاری‌های دندانی فکی (مال اکلولوژن) هستند که نیاز به درمان‌های ارتودنسی را سبب می‌شوند. بسیاری از مشکلات بالقوه ارتودنسی در صورت تشخیص در زمان مناسب با هزینه کمتر و درمان‌های ساده‌تر قابل پیشگیری یا درمان هستند. تشخیص زودرس اختلالات اکلولوژنی از بروز بسیاری از عوارض ناشی از عدم درمان مانند بیماری‌های دهان، آسیب در ناحیه oro-facial، بیماری‌های پریوپتال، پوسیدگی، اختلالات فانکشنال فک و مشکلات روانی-اجتماعی جلوگیری می‌کند. بنابراین ارزیابی شدت اختلالات اکلولوژنی و فراوانی مال اکلولوژن در هر جامعه برای مشخص کردن نیازهای

* نویسنده مسئول: دانشیار گروه دندانپزشکی ارتودنسی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

E-mail:ahzafarmand@dent.sbm.ac.ir

** دستیار تخصصی اندودنیکس، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی تبریز.

*** دانشجوی دندانپزشکی، دانشکده دندانپزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی.

نمودار(۱). این شاخص در کشور ما کمتر مورد تحقیق و بررسی قرار گرفته است. ولی با توجه به جامعیت و در عین حال سهولت کاربرد آن و عدم نیاز به پرسنل متخصص برای تفسیر آن، این مطالعه با هدف ارزیابی TPI در کوکان شاغل به تحصیل در کلاس‌های سوم تا پنجم دبستان‌های آذربایجان غربی در سال ۸۵-۸۶ انجام گرفت.

جدول ۱- طبقه‌بندی شدت مالاکلوژن بر اساس TPI

	طبقه‌بندی	نمره شدت مالاکلوژن
I	Normal occlusion	۰ $\leq 0/27$
II	Minor treatment need	۱-۳ $0/28 \geq 3/99$
III	Definite malocclusion (elective treatment)	۴-۶ $4/0 \geq 6/99$
IV	Severe malocclusion (necessary treatment)	۷-۹ $7/0 \geq 9/99$
V	Very severe malocclusion (mandatory treatment)	<10 $10 \leq$

مواد و روشها

این تحقیق از نوع توصیفی بود و به روش مقطعی از طریق معاینه و مشاهده انجام گرفت. جامعه مورد بررسی دانش‌آموختان سوم تا پنجم دبستان آذربایجان غربی بودند. در این مطالعه ۵۵۰ نفر به صورت تصادفی خوش‌های انتخاب شده، مورد معاینه قرار گرفتند. همه این افراد از نظر تکاملی در دوره دندانی مختلط قرار داشته، دندان مولر اول آنها رویش پیدا کرده بود و هیچ کدام درمان ارتودنسی انجام نداده بودند.

معاینات کلینیکی توسط یک فرد آموزش دیده به وسیله پرور پریودونتال و آبسنانگ روی صندلی معمولی و در نور اتاق انجام شد. در این افراد خصوصیات اکلوژالی از جمله اورجت یا آندرجت، اوربایت یا اپن‌بایت، جابجایی چرخش، کراس‌بایت و غیاب اینسایزورها اندازه‌گیری شد. این خصوصیات بر اساس رابطه مولر اول (مزیواکلوژن،

بحث درباره اکلوژن در همه زمان‌ها و همه کشورها مطرح بوده، به صورت بحثی مهم از ۱۵۰ سال پیش (۱۸۶۰) Jackobi (Jackobi) مورد توجه قرار گرفته است. تاکنون شاخص‌های بسیاری برای شناسایی و تشخیص وضعیت اکلوژن تعریف شده‌اند. از جمله می‌توان به شاخص‌هایی چون OI و IOTN Treatment (Priority Index) شاخص اولویت درمان است که اولین بار Grainger در سال ۱۹۶۷ معرفی شد(۴). این شاخص اکلوژن را از جنبه‌های متعددی مورد بررسی قرار می‌دهد. به نظر Suliano و همکاران (۲۰۰۷) این ایندکس علاوه بر بررسی اختلالات اکلوژن، ارتباط آن را با عملکردهای دهانی از جمله تنفس، بلع و تکلم ارزیابی می‌کند(۵). در هرحال از نظر Ghafari و همکاران ایندکس TPI معتبرتر از سایر شاخص‌های متدالو تشخصیس نیاز بیمار به درمان ارتودنسی می‌باشد(۶). بنابراین، محققین متعددی در مطالعات گوناگونی از این ایندکس استفاده نموده‌اند(۷-۱۶).

United States Department of Health TPI توسط Services در سال ۱۹۶۳-۱۹۷۰ برای ارزیابی اکلوژن در کوکان و نوجوان مورد استفاده قرار گرفت(۷،۱۸). Ghafari و همکاران در سال ۱۹۸۹ به ارزیابی طولانی‌مدت TPI پرداختند. به نظر آنها TPI یک شاخص اپیدمیولوژیک قابل اطمینان برای ارزیابی مالاکلوژن بوده، آن با درمان ارتودنسی کاهش می‌یابد(۶). Ugur و همکاران نیز در ۱۹۹۸ در مطالعه‌ای به بررسی اپیدمیولوژیک با استفاده از TPI پرداختند(۱).

این ایندکس از شش نگاه مختلف و با استفاده از نمره، افراد دارای اکلوژن نرم‌ال نیز در افراد دارای درجات مختلف مالاکلوژن تمایز می‌نماید(۲۰،۱۹). این شش جنبه اکلوژالی عبارتند از:

- ۱- رابطه مولراول
- ۲- اورجت و آندرجت
- ۳- اوربایت و اپن‌بایت
- ۴- جابجایی دندان (Rotation, Displacement)
- ۵- عدم وجود مادرزادی دندان‌های اینسایزور (Missing)
- ۶- کراس‌بایت خلفی

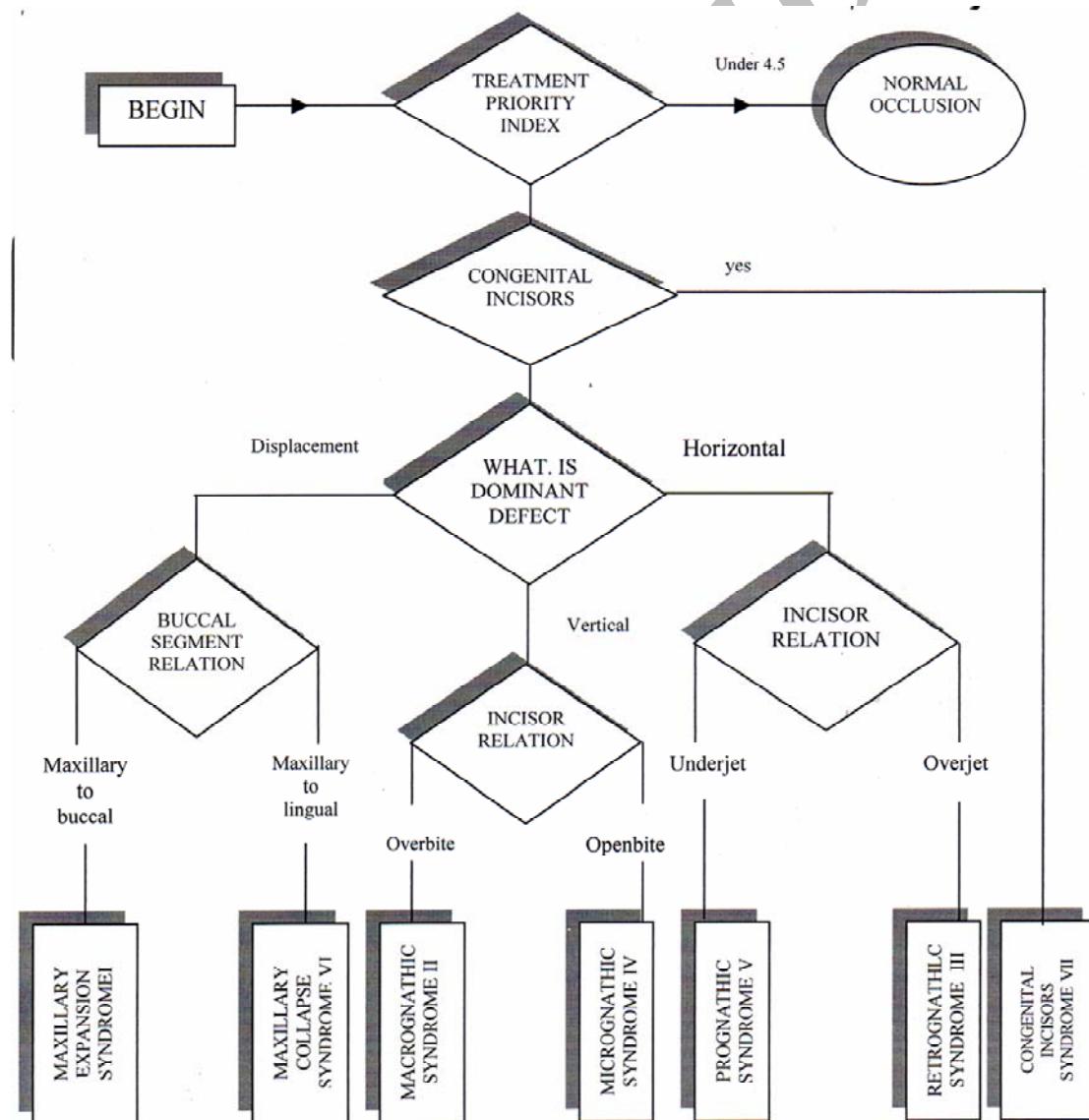
جزء اکلوزالی که بیشترین نمره را به خود اختصاص داده مشخص گردید. سندروم‌ها به نحوی که در نمودار ۱ آمده است، تعریف شدند.

اطلاعات به دست آمده توسط نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۹ تحلیل شدند. مقایسه بین زیرگروه‌های رتبه‌ای با استفاده از آزمون Kruskal-wallis و Mann-whitney و بین زیر گروه‌های متغیر کمی با استفاده از آزمون ANOVA بر حسب شرایط انجام شد. خطای نوع اول در تمام موارد ۰/۰۵ در نظر گرفته شد و $\alpha < P$ معنی‌دار تلقی شد.

نرمال، دیستواکلوزن) ارزیابی شده، نمره‌ای به هر کدام اختصاص داده شد(۶).

نمرات مربوط به خصوصیات اندازه‌گیری شده با عدد ثابت مربوط به رابطه مولری جمع و میزان TPI محاسبه شد. با توجه به عدد ثابت رابطه مولری نرمال (۰/۲۷)، به TPI میزان ۰/۲۷ اکلوزن نرمال در نظر گرفته شد. طبقه‌بندی شدت مال‌اکلوزن در جدول Ghafari مقاله TPI (۱۹۸۹) نشان داده شده است(۶).

مشکلات اکلوزالی در افرادی که $TPI < 4/5$ و یا بیشتر داشتند تحت عنوان یک سندروم طبقه‌بندی شده، نوع سندروم توسط

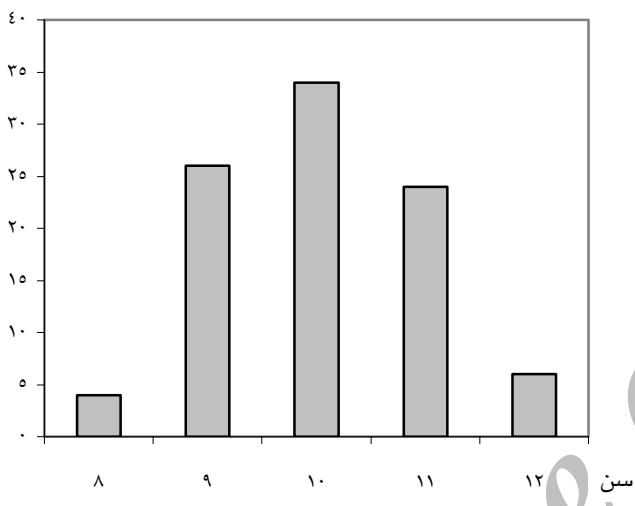

نمودار ۱ - نمودار سندروم‌ها در ایندکس TPI

سندرم نوع V (Prognathic syndrome)، ۱۱ نفر (۰٪/۲۰)، سندرم نوع VI (Maxillary collapse Syndrome) ۸ نفر (Congenital incisors syndrome) ۱۵٪/۱ (VII) سندرم نوع داشتند (نمودار ۳).

میزان TPI پسран و دختران با هم تفاوت آماری معنی‌داری نداشت. همچنین در مورد جزئیات تشکیل دهنده TPI نیز اختلافی بین پسران و دختران مشاهده نشد. به نظر می‌رسد که کمیت TPI با افزایش سن نیز تغییر می‌کند.

درصد

نمودار ۲- بررسی فراوانی سنی (برحسب سال) ۵۵۰ کودک دبستانی آذربایجان غربی

بحث

ارزیابی شدت اختلالات اکلوزالی در هر جمعیتی دارای دو ویژگی است: اول اینکه نیازهای درمانی افراد در جوامع را مشخص می‌کند و دوم اینکه یک روش اپیدمیولوژیک برای پیشگیری است(۱). ارزیابی مال‌اکلوزن به دو شکل کمی و کیفی امکان‌پذیر است. ارزیابی‌های کیفی دندانپزشک را قادر می‌سازد تا بدون در نظر گرفتن محدودیت‌های اندازه‌گیری آنچه را که در بالین بیمار عملاً می‌بیند، ارزیابی کرده، نیاز به درمان را تخمین بزند. اما از معایب این روش‌ها می‌توان به این نکته اشاره کرد که ارزیابی افراد مختلف کیفی بوده، مقایسه این اطلاعات در جمعیت‌های مختلف امکان‌پذیر نیست(۱).

مهم‌ترین روش‌های کمی ارزیابی مال‌اکلوزن شامل اکلوزال ایندکس OI، OI و IOTN است(۱). هر کدام از این شاخص‌ها

یافته‌ها

در این مطالعه ۵۵۰ نفر ارزیابی شدند که توزیع سنی آنها در نمودار ۲ نشان داده شده است. در ارزیابی‌های حاضر مشخص شد که ۱۶۰ نفر (۲۹٪/۱) در محدوده نرمال، ۲۶۸ نفر (۷٪/۸) در گروه تظاهرات خفیف، ۸۳ نفر (۱۵٪/۱) در گروه مال اکلوزن قطعی، ۲۹ نفر (۳٪/۵) در گروه ناتوانی شدید و ۱۰٪/۱ (۱۰ نفر) در گروه ناتوانی بسیار شدید قرار داشتند (جدول ۲).

در مورد خصوصیات اکلوزالی نتایج به این صورت بود: ۲۹٪/۱ کودکان دارای رابطه Distocclusion و ۱۲٪/۶ دارای رابطه Mesioocclusion بودند. رابطه مولری در ۵٪/۳ این افراد نرمال بود (جدول ۳). همچنین ۴۱ نفر (۸٪/۴) افرای اورجت و ۹۹ نفر (۰٪/۱۸) دارای آندرجت بودند. میزان اورجت در ۳۴۴ نفر (۵٪/۶۲) در محدوده طبیعی (۲-۴mm) بوده، در ۱۰۷ نفر (۵٪/۱۹) بیش از ۴mm ارزیابی شد. توزیع فراوانی کودکان استان آذربایجان غربی دارای overbite به صورت ۵٪/۶۲ نرمال (۰-۱mm)، ۵٪/۷ کاهش یافته ($\leq 2\text{mm}$) و ۳۰٪/۰ افزایش یافته (۲-۴mm) بود.

۱۹۴ نفر (۳٪/۲۵) دندان یا دندان‌های دارای حدود ۴۵ درجه چرخش یا ۲ میلی‌متر جابجایی داشتند. ۵۲ نفر (۵٪/۹) نیز دندان یا دندان‌هایی داشتند که بیشتر از ۴۵ درجه چرخش و یا بیشتر از ۲ میلی‌متر جابجایی داشتند. در مجموع ۲۲۱ نفر (۲٪/۴۰) دارای دندان‌هایی با چرخش بیشتر از ۴۵ درجه و یا جابجایی $\geq 2\text{mm}$ بودند (جدول ۴). ۹ نفر (۶٪/۱) دارای حداقل ۱ دندان از دست رفته بودند. در ۶ نفر (۱٪/۱) ۲ دندان دندان، در ۲ نفر (۴٪/۰) ۲ دندان و در یک نفر (۱٪/۰) ۳ دندان از دست رفته بود.

افراد دارای کراس‌بایت در مجموع ۹۲ نفر (۷٪/۱۶) بودند. در ۱۰ نفر (۸٪/۱) کراس‌بایت باکالی و در ۸۱ نفر (۷٪/۱۴) کراس‌بایت لینگوالی بود. یک نفر (۲٪/۰) هم کراس‌بایت باکالی و هم لینگوالی داشت.

۹۲ نفر (۷٪/۱۶) دارای انواع سندرمهای TPI بودند. ۳ نفر (۵٪/۰) سندرم نوع I (Maxillary expansion)، ۱۱ نفر (۲٪/۰) سندرم نوع II (Macrognathic syndrome)، ۱۹ نفر (۵٪/۰) سندرم نوع III (Retrognathic syndrome)، ۱۹ نفر (۵٪/۰) سندرم نوع IV (Micrognathic Syndrome).

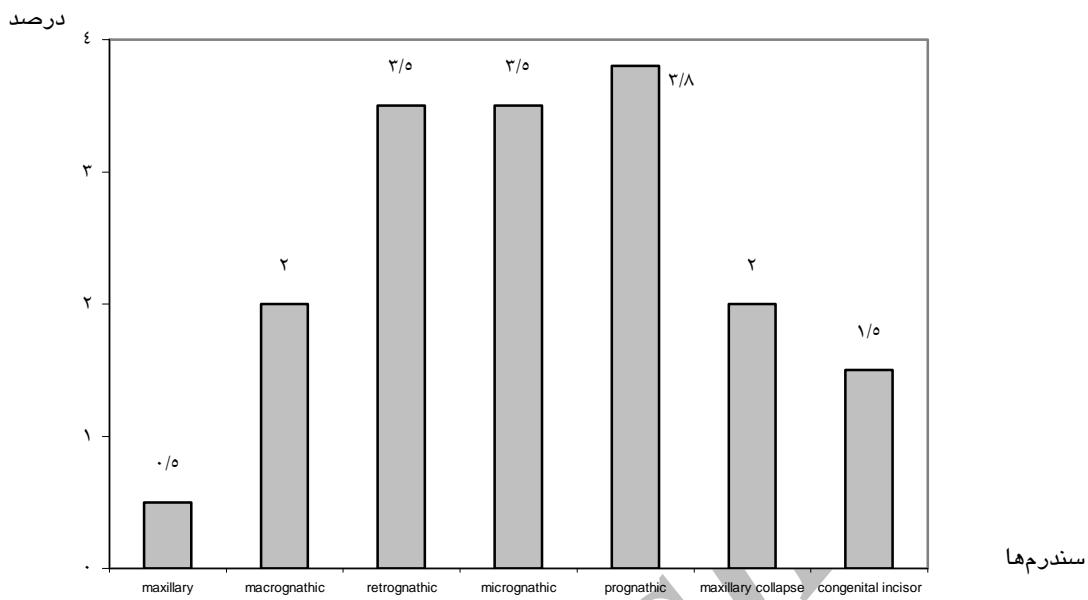
جدول ۲- دسته بندی TPI در ۵۵۰ کودک ارزیابی شده (دبستان‌های آذربایجان غربی ۸۴-۸۵)

دسته	توصیف	فراآنی در کل (درصد)	فراآنی در پسران (درصد)	فراآنی در دختران (درصد)
۱	نرمال (۰ تا ۲۷٪)	(۲۸/۴) ۷۹	(۲۹/۸) ۸۱	(۲۹/۱) ۱۶۰
۲	تظاهرات خفیف که نیاز به درمان جزئی دارند. (۳/۹۹ تا ۰٪)	(۵۱/۱) ۱۴۲	(۴۶/۳) ۱۲۶	(۴۸/۷) ۲۶۸
۳	مالاکلوزن قطعی (۰٪ تا ۴/۹۹)	(۱۲/۷) ۲۸	(۱۶/۵) ۴۵	(۱۵/۱) ۸۳
۴	ناتوانی شدید (۷/۰۰ تا ۹/۹۹)	(۵/۰) ۱۴	(۵/۵) ۱۵	(۵/۳) ۲۹
۵	ناتوانی بسیار شدید (۱۰/۰۰ و بالاتر)	(۱/۸) ۵	(۱/۸) ۵	(۱/۸) ۱۰
جمع				
جدول ۳- فراآنی انواع رابطه مولر اول در ۵۵۰ کودک دبستانی آذربایجان غربی				

رابطه اکلوزالی	دختران	پسران	کل افراد	فراآنی (درصد)	فراآنی (درصد)	فراآنی (درصد)	فراآنی (درصد)
				(۱/۴) ۴	(۲/۲) ۶	(۱/۸) ۱۰	2 sides full cusp
				(۲/۹) ۸	(۳/۷) ۱۰	(۳/۳) ۱۸	1 Side cusp to cusp & 1 side full cusp
				(۱۰/۸) ۳۰	(۱۱/۸) ۲۲	(۱۱/۳) ۶۲	2 sides cusp to cusp or 1 side full cusp
				(۱۱/۹) ۳۳	(۱۲/۶) ۳۷	(۱۲/۷) ۷۰	1 side cusp to cusp
				(۵۸/۶) ۱۶۳	(۵۵/۹) ۱۵۲	(۵۷/۳) ۲۱۵	Neutre
				(۶/۱) ۱۷	(۶/۳) ۱۷	(۶/۲) ۳۴	1 Side cusp to cusp
				(۵/۴) ۱۵	(۳/۷) ۱۰	(۴/۵) ۲۵	2 sides cuspto cusp or 1 side full cusp
				(۲/۲) ۶	(۲/۲) ۶	(۲/۲) ۱۲	1 side cusp to cusp & 1 side full cusp
				(۰/۷) ۲	(۰/۷) ۲	(۰/۷) ۴	2 sides full cusp
جمع							

جدول ۴- فراآنی کودکان دبستانی آذربایجان غربی دارای دندان‌های چرخیده یا جابجا شده

وضعیت چرخش	تعداد دندان‌ها	فراآنی افراد	درصد
الف - چرخش حدود ۴۵ درجه یا جابجایی حدود ۲mm	۱/۸	۱۰۲	۱
	۱/۰	۵۹	۲
	۳/۸	۲۱	۳
	۱/۳	۷	۴
	۰/۴	۲	۵
	۰/۵	۳	۶
	۷/۱	۳۹	۱
	۲/۰	۱۱	۲
ب - چرخش بیش تر از ۴۵ درجه یا جابجایی بیشتر از ۲mm	۰/۲	۱	۳
	۰/۲	۱	۴

نمودار ۳- فراوانی سندرم‌ها در کودکان دبستانی ارزیابی شده در آذربایجان غربی (سال ۱۹۸۴-۱۹۸۵)

اسکلتال، اختلالات فانکشنال و نوروماسکولار فهرست نشده‌اند^(۱,۶). مطالعه حاضر انطباق کامل یافته‌های دختران و پسران را نشان داد. این یافته‌ها با یافته‌های مطالعه Ugur و همکاران در سال ۱۹۹۸ و Curay و همکاران در سال ۱۹۹۴ هماهنگ است، اما Ghafari و همکاران^(۱۹۸۹) نشان دادند که Crowding و چرخش دندانها در پسران شدیدتر است^(۶).

در مطالعه فعلی ۵۷٪ کودکان بررسی شده دارای Neutre اکلوژن بودند و بر اساس تقسیم‌بندی ارائه شده تنها کمتر از ۳۰٪ کودکان TPI در محدوده طبیعی داشتند.

شایع‌ترین موارد Mesioocclusion و Distocclusion در مطالعه حاضر single side c to c بود. همچنین در این مطالعه شایع‌ترین اختلاف اکلوژن به ترتیب عبارت بودند از: چرخش و جابجایی دندانی با شیوع ۴۰٪، اورجت و آندرجت غیرطبیعی با شیوع ۳۸٪، overbite با شیوع ۲۷٪ و کراس‌بایت با شیوع ۱۷٪. میانه شاخص TPI در این تحقیق ۲/۲ بود که نشان دهنده این مطلب است که بیش از نیمی از جمعیت یا اکلوژن طبیعی دارند و یا بر اساس شاخص یاد شده تظاهرات مال اکلوژن در آنها خفیف بوده، به درمان جزئی نیاز دارند. طبق بررسی‌های انجام شده در نوجوانان ۱۴-۱۳ ساله کانادا، ۱۸٪ نمونه‌ها اورجت ۵ mm یا بیشتر

نقاط ضعف و امتیازاتی دارند. اعتبار و پایایی TPI در مطالعات متعددی اثبات شده، برای مطالعات اپیدمیولوژیک مناسب تشخیص داده شده است^(۴,۱۱). ایندکس TPI به گونه‌ای طراحی شده که حتی برای سنین پایین مثلاً سه سالگی هم کاربرد دارد و این خصوصیات با اهداف Ghafari پیشگیری نیز هم خوانی دارد. بر اساس مطالعات TPI در سال ۱۹۸۹ درمان ارتدنسی باعث کاهش در میزان TPI جامعه می‌شود^(۶) که این یافته در اثبات اعتبار این روش دارای اهمیت است. با این حال همین مطالعه هم نشان داد که حتی بدون هیچ گونه دخالت درمانی کمیت TPI با افزایش سن تغییر می‌یابد^(۶). به این ترتیب اگر چه پایایی این روش در مطالعات مقطعی مناسب بود، تکرار پذیری آن در طول زمان اثبات نشد.

در مطالعه حاضر شاخص TPI بین سنین ۹ تا ۱۱ سال با هم تفاوت نداشتند البته با توجه به اینکه دامنه سن افراد مورد بررسی خیلی کم بود برای نشان دادن تأثیر سن بر کمیت TPI آن طور که در مطالعه Ugur و همکاران در سال ۱۹۹۸ در ترکیه^(۱) نشان داده شده، به مطالعات بیشتری احتیاج است.

متأسفانه در TPI فضای دندان‌هایی که رویش نیافته در نظر گرفته نشده، اختلالاتی چون اختلالات اکلوزالی ناشی از فرم

نتیجه‌گیری

در مجموع حدود نیمی از جمعیت کودکان دبستان‌های آذربایجان غربی به درمان‌های جزئی و یک پنجم آنها به درمان‌های جدی ارتودنزیک نیازمند بودند که این امر توجه ویژه مسئولین را به این جمعیت می‌طلبد. بنابراین یافته‌های این تحقیق بر تقدیم پیشگیری در دندانپزشکی بر درمان باید تأکید بیشتری شود.

داشت، جابجایی دندانی در ۵۰٪ نوجوانان مشاهده شد که ۱۳/۷٪ آنها به طور قطع نیاز به درمان داشته‌اند(۱۲). با این حال باید به حضور بیش از ۲۰٪ در سه گروه مالاکلوزن قطعی، شدید و بسیار شدید توجه کرد. یعنی از هر ۵ نفر در جمعیت یاد شده یک نفر به درمان‌های قابل توجه ارتودنزیک نیاز دارند. از آنجا که این گروه هستند که بار انسانی و مالی قابل توجهی را به همراه دارند در برنامه‌ریزی‌های بهداشتی باید به آنها توجه کرد. وجود openbite، غیاب و نهفته‌گی دندانی در این مطالعه نادر بود.

References

- Uğur T, Ciger S, Aksoy A, Telli A: An epidemiological survey using the Treatment Priority Index (TPI). Eur J Orthod 1998;20:189-193.
- Zachrisson BU: Orthodontics and Periodontics. In: Lindhe J: Textbook of Clinical Periodontology and Implant Dentistry. 5th Ed. Denmark, Blackwell Publishing & Munksgaard 2008;Chap31:744-780.
- Jamalpour M, Eslamian L: Index of orthodontic treatment needs in 11 year old students of Bandar- Anzali, 1998. Dental School, Shahid Beheshti University of Medical Sciences, 1997-1998, [Thesis].
- Grainger RM: The orthodontic treatment priority index. Washington DC: National Center for Health Statistics 1967. Public Health services publication No 100.
- Suliano AA, Rodrigues MJ, de França Caldas A Jr, da Fonte PP, Porto-Carreiro Cda F: Prevalence of malocclusion and its association with functional alterations of the stomatognathic system in schoolchildren. Cad Saude Publica 2007;23:1913-1923.
- Ghafari J, Locke SA, Bentley JM: Longitudinal evaluation of the Treatment Priority Index (TPI). Am J Orthod Dentofacial Orthop 1989;96:382-389.
- Janson G, Graciano JT, Henriques JF, de Freitas MR, Pinzan A, Pinzan-Vercelino CR: Occlusal and cephalometric Class II Division 1 malocclusion severity in patients treated with and without extraction of 2 maxillary premolars. Am J Orthod Dentofacial Orthop 2006;129:759-767.
- Janson G, Brambilla Ada C, Henriques JF, de Freitas MR, Neves LS: Class II treatment success rate in 2- and 4-premolar extraction protocols. Am J Orthod Dentofacial Orthop 2004;125:472-479.
- Janson G, Dainesi EA, Henriques JF, de Freitas MR, de Lima KJ: Class II subdivision treatment success rate with symmetric and asymmetric extraction protocols. Am J Orthod Dentofacial Orthop 2003;124:257-264.
- Zammit MP, Hans MG, Broadbent BH, Johnsen DC, Latimer BM, Nelson S: Malocclusion in Labrador Inuit youth: a psychosocial, dental and cephalometric evaluation. Arctic Med Res 1995;54:32-44.
- Turner SA: Occlusal indices revisited. Br J Orthod 1990;17:197-203.
- Payette M, Plante R: The prevalence of malocclusion problems and orthodontic treatment needs in 13 and 14-year old Quebec school children in 1983-1984. J Dent Que 1989;26:505-510.
- Järvinen S, Väätäjä P: Variability in assessment of need for orthodontic treatment when using certain treatment-need indices. Community Dent Oral Epidemiol 1987;15:245-248.

14. Steigman S, Kawar M, Zilberman Y: Prevalence and severity of malocclusion in Israeli Arab urban children 13 to 15 years of age. Am J Orthod 1983;84:337-343.
15. Lewis EA, Albino JE, Cunat JJ, Tedesco LA: Reliability and validity of clinical assessments of malocclusion. Am J Orthod 1982;81:473-477.
16. Slakter MJ, Albino JE, Green LJ, Lewis EA: Validity of an orthodontic treatment priority index to measure need for treatment. Am J Orthod 1980;78:421-425.
17. Kelly JE, Harvey CR: An assessment of the occlusion of the teeth of youths 12-17 years, United States PHS Pub No 77-1644 Washington DC, 1977, US Government Printing office.
18. Kelly JE, Sanchez M, Van Kirk LE: An assessment of the occlusion of the teeth of children aged 6-11 years. United States PHS Pub No 74-1612, Washington DC, 1973, US Government Printing Office.
19. Bishara SE: Text book of orthodontics. 1st Ed. Philadelphia Saunders Co. 2001;Chaps:5,8,9:53-60, 83-86, 101-113.
20. Kowalski CJ, Prahl-Andersen B: Selection of dentofacial measurements for an orthodontic treatment priority index. Angle Orthod 1976;46:94-97.